

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 36

Fredag den 18. Januar 1946

4. AARGANG

EN IDEALISTS DAGBOG

Vi aftrykker nedenstaaende en Dagbog, som første Gang blev offentliggjort i det illegale »Frit Danmark« i Januar 1945: Dagbogen, som faldt i vore Hænder, er DNSAP's Lommekalender for 1943, og gennem dens Notater vil Læseren kunne følge den danske Østfront-Frivillige SS-Unterscharführer Jack Hugo Grün, Feldpostnr. 37826, gennem det meste af et Aar.

Jack Hugo Grün, hvis egentlige Navn er Grum, er født den 13. 7. 1917 i København og blev den 23. Maj 1945 anholdt i Toftlund. Han sidder nu i Faarhuslejren. Naar hans Dagbog er blevet aktuel, skyldes det først og fremmest de 101 ansete Juristers Aktion for at faa indført almindelig Straffrihed for alle de Frikorpsmænd, som lod sig hverve før 29. August 1943. Dette vil altsaa bl. a. komme til at omfatte denne stakkels vildledte Idealist, som kun af Loyalitet overfor Regeringen foretog Razziaer i de russiske Byer og i opløftet Stemning afbrændte russiske Landsbyer.

Vi lykønsker de 101 ansete Jurister med deres ihærdige Bestræbelser for at faa Jack Hugo Grün og ligesindede Idealister paa fri Fod.

DAGBOGEN:

SS-Manden begynder Aaret paa Østfronten; de fleste Dage er begivenhedsløst markeret med »intet særligt«.

- 21.— 3. Fik et Par ordentlige Gibbernakker. Blev høne-stangfuld.
- 25.— 3. Kom til Trosset. Bose og I. kanonfulde. Mægtig morsomt.
- 26.— 3. Til Aflusning i Isòchia. Kort, tabte ca. 100 Mark.
- 27.— 3. Startede fra Trosset Kl. 6,00 Morg. Kørte ud af Rusland i Løbet af Natten. Hurra!!
- 31.— 3. Kort, tabte ca. 45,00 Mark. Øl og Snaps. En lille Dimmelim.
- 7.— 4. Entlausning.
- 22.— 4. Orlov til Mannheim.

Fra Frikorpsfolkenes Paradetur gennem København i 1941. I Sprog af de Officerer, der tilsluttede sig Frikorps Danmark.

- 1.— 5. Afgang 11,17, i Berlin 23,10. Sov paa Hotel. Havde en lille Dimmelim. Helmers tabte sin Mütze.
5.— 5. I København ved 7-Tiden.

- 6.— 5. I Kupeen, rev ned af Hylderne. Hønefuld, men bom skrap.
7.— 5. I Kupeen. I Czardas. Henny.
8.— 5. Henny. Ude i Sommerhuset. Kedelig Episode. Paa Vinstue.
9.— 5. Fodboldkamp. Ingrid gnaven. Til Bal i Odd-Fellow Palæet.
10.— 5. Fodboldkamp. Mægtig Skæg i Luna bagefter med Henny.
12.— 5. Tosca. National Scala. Kupeen.
13.— 5. Biffen. Kupeen. Tosca.
14.— 5. I Tivoli med Ingrid. Til DNSAP-Møde. Henny.
15.— 5. 3 Kasser Øl med Carlo!! Paa Bakken. Mødt Henny.
18.— 5. Hos Friis. Ingrid med!! Komplikationer!!! Frydendalsvej. Tivoli. Golddiggers. Orlov 2 Dage mere. I Kupeen.
21.— 5. Afrejst 11,00 fra Kbh. Hilst paa Ragnhild Hveger paa Færgen.
23.— 5. Kom til 7. Komp. Paa Værts-hus. Ellers intet særligt.
29.— 5. I Byen med Aksel. 1 Flaske Cognac.
31.— 5. 2. Entlassungsgesuch.
7.— 6. Skrev Versetzungsgesuch. Sik-kert Baller.

- 8.— 6. Skrev ny Forsættelsesansøgning.
10.— 6. Versetzungsgesuch zurück (beide).
11.— 6. Kammeratskabsaften med stor Provokation mod Fritz Clausen. Blev sat fast! Episode med Strejferne.
16.— 6. Til Forhør.
25.— 6. Kammeratskabsaften. Morsomt! Fik en Allerhelvedes Bunke at drikke.
17.— 6. I Variete. Bom godt!
3.— 7. Med Helene.
10.— 7. Op Kl. 2,30. Engl. Amerik. Kanad. gaaet i Land paa Sicilien.
14.— 7. Fritz Clausen har godkendt Rgt. Danmark!!
28.— 7. Entlassungsgesuch for Gud ved hvor mange Gange.
29.— 7. 5 Dage for det med Stabscheføren.

OKTOBER

- 1 Fredag 31. Dr. H. Ingrid.
Ringede. Paa paa Karls og Bieffelskamp
7 Sisak. Paa Værts-hus.
2 Lørdag op Kl. 5. Paa Razzia i 647. * Paa F. Blondenborg.
Skidefuld.
9.— 8. Indsat 5 Dage i Spjældet geschärfter Arrest.
19.— 8. Führerheim. Masser af Vin. Helene.
20.— 8. Führerheim. Fik en Allerhelvedes Bunke Vin. Nattur med Kompagniet. Straf.
24.— 8. 2 Flasker Snaps. Bomfulde. Havde det mægtig morsomt.
25.— 8. I Escherbach med Helene. Alfred havde 3 Flasker Sprut med. Hønefulde.
26.— 8. Afrejst 10,12. I Salzburg Kl. 23,30.
27.— 8. I Kroatien om Natten. Fik et Par ordentlige Spidser.

- 28.— 8. Kørte igennem Partisanengebiet.
29.— 8. Ankom ca. 15,00 til vort Bestemmelsessted, en By paa 6000 Indbyggere, der ligger 55 km fra Agram. Partisanengebiet.
31.— 8. Ankom til Hrastovica og besatte Stillingen med det samme.
13.— 9. Jens Lyn faaet Sprutforbud. En »øndig« Gruppe. Ha, Ha.
24.— 9. Hønefuld. Spähtrup.
25.— 9. Spähtrup. 1 And, 2 Kyllinger, 1 Kalkun. Fik noget Sprut.
26.— 9. Fik Kalkun. Hønefuld det meste af Gruppen. Rykkede fra Hrastovica Kl. 15,30.
28.— 9. Kl. 3,00 til 16,00 Razzia i en Landsby ca. 30 km fra Sisak. En mægtig Dag!
1.—10. I Sisak paa Værtshus.
2.—10. Paa Razzia i en Landsby. Skidefuld.
19.—10. Vernehmung ca. 60 km fra Sisak. (Feindberührung). Sov hos nogle private.
20.—10. Paa Vejen overfaldet af Partisaner.
21.—10. Vernehmung. Afbrændte Byen. Fik nogle Spidser. Fandt nogle søde Ting til Ingrid.
25.—10. Feindberührung. Jøder og Italienerne! 1 død, 10 saarede.
27.—10. Mit Guldur er blevet stjaalet.
1.—11. Entlassung.
30.—11. Indlagt paa Sygehuset i Sisak, Difteritis.

SÆDEMAANED

- 21 Torsdag *Vernehmung. Afbrændte Byen. Fik nogle Spidser. Fandt nogle søde Ting til Ingrid!*
22 Fredag *Opklædning? Paa 8. Ders intet særligt.*
24.—12. Fik et Par Spidser. Midnatsgudstjeneste. Meget højtideligt. Heilige Messe (tysk).
26.— 1. 1944. Entlassen!

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Hoffensbergske Etablissement, Kbh.vp.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christiansen,
Fagl.form., M. F., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Professor, M. F.
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør, M. F.

Ingeborg Høijt,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge. Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Geljus Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
cand. jur., M. F.

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tøbiesen,
Papirhandler, Esbjerg

Udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale
nummer eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgspris: 30 Øre

VAABEN - OG PJÅT

Af Stadsingeniør Bent Hunø

I det sidste halve Aar har man jævnligt hørt det samme Tema taget op fra forskellige Sider: Vaabnene maa inddrages, og det maa ske snart, inden det bliver for sent!! Kravet er blevet fremført med alle Modulationer fra høflig Forsigtighed, der viser en formående Pegefinder, til vilde Nødskrig, der synes at røbe sand Dødsangst.

Hver Gang jeg hører disse mere eller mindre fortvivlede Raab om en imaginær Sikkerhed, mindes jeg to Samtaler, jeg tilfældigvis har overværet. Den første Gang var i Sommer, da en næsten 80-aarig Dame fortalte en lidt yngre Ven, at nu var hendes to Sønesøner blevet hjemsendt fra Modstandsbevægelsen. — Uvilkaarligt dæmpede hun Stemmen, da hun tilføjede:

»De blev hjemsendt med Vaaben.«

Den ældre Herre er god nok; han følger med i Begivenhederne og har aabenbart som saa mange andre konstateret, at Krigen er forbi, og at saa skal det ogsaa være Slut med den Krig. For han bemærkede straks:

»Jamen er det da ikke skrækkeligt. For det vil naturligvis sige, at saa beholder de allesammen deres Vaaben; ogsaa dem vi ikke kan stole paa.«

Nu er Sønesøner jo Sønesøner, saa den gamle Dame rankede sig og sagde:

»Ja, men derfor er det maaske netop godt, at saadan nogle som mine Sønesøner ogsaa har deres Vaaben parat.«

Kort Tid efter havde jeg den Fornøjelse at overvære en Samtale mellem de to Sønesøner og nogle af de-

res Kammerater, storartede unge Mennesker, som baade Farmoderen og vi andre i Samfundet kan være stolte af. Der havde netop igen lydt et Krav om Aflevering af Vaabnene, og det kan ikke nægtes, at det havde virket noget ophidsende paa disse Gutter. De opfriskede Minder fra den »illegale«

Illegal Vaabenmodtagelse i Jylland. Med Livet som Indsats tilkæmpede Frihedskæmperne sig Retten til Vaabnene.

Tid, og Snakken gik navnlig om Vaabenmodtagelser, som de alle havde været med til: Om Nætter, hvor de maatte spurte af Sted og søge hjem ad lange Omveje, fordi Tyskerne var dem paa Sporet, — om dengang de gav for tidligt Signal, og Flyvemaskinen viste sig at være en tysk Jager, der satte fuld Kraft paa Projektører og Maskingeværer, saa de maatte springe som Kakerlakker for at komme i Dækning, — om hvordan en Kammerat var ved at drukne i Mosen, da de en iskold Vinternat vadede ud i Mudder og Vand til Livet for at redde en Container, — om hvordan de sidste Nytaarsaften maatte finde paa idiotiske Løgnehistorier for at forlade de forskellige hyggelige Selskaber og give sig af Sted paa

Cykel i den maaneklare Frostnat. En havde taget en Flaske Vin med, saa de kunde ønske hverandre Godt Nytaar ved Midnatstid; de kom hjem ud paa Morgenstunden og blev ikke alle modtaget med lige stor Forstaaelse. Og om Nætter med endeløs Venten i Mørke og Slud og Kulde og Humøret dalende

helt ned i Sokkerne, efterhaanden som det blev klart, at Sendingen fra Luften udeblev, saa de maatte vende hjem med uforrettet Sag Kl. 7 om Morgen, uden at faa Tid til et Blund, før de skulde begynde Arbejdet og og se lige saa friske og hverdagsagtige ud som alle andre.

»Og saa skulde vi aflevere den Smule Vaaben, vi selv fik Lov at beholde! Jeg synes overhovedet ikke, der findes noget, jeg har mere Ret til at eje end det,« sagde en af Deltagerne.

Selvfølge har disse Fyre, Landets frivillige, civile Soldater, Ret — og selvfølgelig har den gamle Farmoder Ret; de har Ret ud fra hver sin Betragtning. For saa vidt har den gamle Herre og alle de andre, der kræver Vaabenaflevering som en Garanti for Sikkerhed, ogsaa Ret. Man kan blot ikke frigøre sig for Mistanken om, at de sidste ikke har noget som helst Kendskab til Baggrunden for det, de taler om. Hvis de havde det, vilde de blandt andet være klare over, at det under alle Omstændigheder bliver saa lala med Garantien.

Det synes virkelig af og til nødvendigt, at nogen fortæller andre, at Indsamlingen og Fordelingen af Vaaben foregik under Forhold, der simpelt hen

var livsfarlige for de implicerede, og at det vilde have været intet mindre end forbryderisk, om disse dengang havde ført Kartoteker over hvem, der modtog de udleverede Vaaben. Desværre er det vist ogsaa nødvendigt at fortælle, at det ikke vilde være det mindste mærkeligt, om visse pæne Menneskers Tro paa, at der kun behøves en Kapitulation og lidt god Vilje for, at alt skal blive som før 1939 (eller 1914), har provokeret nogle Frihedskæmpere til at tænke, at det for alle Eventualitetens Skyld var klogt at sikre sig et Vaaben, som andre ikke har Kendskab til. Er det mon ogsaa nødvendigt at fortælle, at Samfundet ikke behøver at frygte Vaabenmisbrug fra de Folk, der gik til Sagen af Hensyn til Samfundet, og som undlod at gribe til Vaabnene paa Trods af alle, ogsaa parlamentariske, Forsøg paa at brændemærke dem? De Vaaben, der maaske er skjult ad den Vej, er faa og i ufarlige Hænder; ja, de kan endnu blive af Værdi for det ordnede Samfund.

Men den tyske Kapitulation var heller ikke noget, der blot ordnedes paa et Stykke Papir. I lang Tid forinden var der fuldt Skred i den moralske Opløsning inden for den tyske Hær; Vaaben blev bortbyttet mod Smørmærker og andet godt, solgt og foræret væk, og man kan gaa ud fra, at Størsteparten af disse Vaaben kom i Hænderne paa Folk, der i hvert Fald ikke følte Uvilje mod at omgaas de fremmede Soldater. Umiddelbart før Kapitulationen blev adskillige Vaaben kastet væk af Soldater, der ikke vilde risikere at skulle slaas med den danske Undergrundshær oven i Handelen; og da Kapitulationen blev bekendt, smed adskillige Soldater deres Vaaben, hvor de gik og stod, i deres Lettelse over, at Krigen endelig var forbi. Men den store Mængde Vaaben blev smidt i Grøfter og paa Landeveje af de hjemvandrende Tropper i Maj Maaned; skønt der blev gjort, hvad der var muligt for at faa disse herreløse Vaaben under Kontrol, var det paa Marchruterne i Jylland ofte saadan, at hver den, der ønskede et Vaaben, blot behøvede at bukke sig og tage for sig af Retterne; og det skal der jo nok være nogle, der har gjort. Endelig har Landet jo haft Besøg af

andre Soldater, siden Tyskerne begyndte at gaa hjem.

Derfor er de Mennesker, der kort og godt kræver Vaabnene afleveret, næppe klare over deres Ønskes Omfang. De vilde sikkert have givet det en mere realisabel Udformning, hvis de vidste, hvad der efterhaanden er sket i Branchen, og hvor mange danske Undersaatter, der nu er impliceret.

Over for et generelt Afleveringskrav kan Vaabenindehaverne deles i tre Grupper efter deres Reaktioner: de — faa? —, der i ethvert Anliggende principielt vil staa helt paa Lovens Grund, de — flere? — saakaldte Varulve og andre, som af Drift eller med Hensigt gaar imod Lov og Ret og endelig dem, der vil ræsonnere saadan, at naar jeg aldrig kunde falde paa at misbruge min Pistol eller Bøsse, er der ingen Grund til at aflevere den; den er et Minde om Besættelsen eller Kapitulationen eller Oldemor eller hvad det nu kan være, og for øvrigt skal Bisserne nok vide at holde deres Vaaben skjult, saa indtil de er uskadeliggjort, kunde man maaske nok opleve den Dag, da man vilde fortryde, at man havde skilt sig af med sin Skyder.

De sidste udgør sandsynligvis et meget stort Antal ganske almindelige djærve og solide Borgere, der holder sig enhver rimelig Forskrift efterrettelig. Den almindelige Afleveringspligt kriminaliserer dem, og det kan ikke være Meningen med et Folkestyre. Hvis de havde været farlige for Samfundet, vilde Aviserne have været anderledes fyldt med Beretninger om Mord og Skydeulykker, end Tilfældet har været. Og de vilde næppe tøve med at anmelde deres Vaaben, hvis de havde Tillid til, at Anmeldelsen ikke var et Krigspuds, der før eller siden blev efterfulgt af Konfiskation — heller ikke hvis Tilladelsen til at have eller beholde Vaaben kun meddeles Personer, som Myndighederne kan have Tillid til, og hvis der med Besiddelsen følger Pligt til en fastsat minimal Deltagelse i Skydeøvelser ved Medlemskab i Hjemmeværn, Skytteforening eller paa anden Maade. Ingen anstændig Borger har noget imod, at Offentligheden foretager en Registrering af hans Ejendele, naar det kan begrundes i samfundsmæssige Hensyn. Men næ-

sten alle føler en utrolig Irritation ved at skulle fratages Ting, de føler sig som retmæssige Ejere af — og det uanset om Ejerglæden bedre kan motiveres med Følelser end med juridiske Paragraffer.

Hvad de kriminelle Samfundselementer angaar, vil en generel Afleveringspligt og en Tilladelse med Registreringspligt og eventuelle andre Forbehold vise sig nøjagtig lige lidt effektive; dem maa Politiet finde frem til efterhaanden med mere eller mindre Bistand fra de stabile Borgere. Og saa vist, som en Drunker altid kan skaffe sig Spiritus, vil den asociale Morder altid kunne skaffe sig Vaaben.

Derfor tror jeg heller ikke, at man vilde mærke Forskel paa Dagliglivet i Danmark, om Handelen med Vaaben blev fri. Det har ingen uhyggelige Følger, at Militæret betror Skydevaaben til Mænd over 18 Aar af alle Samfundslag, og Danskerne er vel ikke saa meget ringere end f. Eks. Svejtserne, der beholder deres Vaaben, naar de hjemsendes fra Militærtjenesten. En fuldstændig Frigivelse vil maaske for mange være for stort et Brud med Fortiden; men det mindste, Myndighederne kan gøre i Retning af Ærlighed, er at tillade enhver ellers akseptabel mandlig eller kvindelig Borger at besidde det Antal Vaaben af almindelig Art, som han eller hun selv har Lyst til, paa visse Vilkaar som Indregistrering, Ammunitions køb gennem bestemte Foreninger el. lign. og en rimelig Uddannelse i Brug. Thi det er en alvorlig Fejl at give Forskrifter, om hvilke man paa Forhaand ved, at de vil føre til Lovovertrædelse af et større Antal af Samfundets værdifulde Elementer.

Der er een Undskyldning for den, der stikker Hovedet i en Busk for at slippe for at blive set; men der er ingen Undskyldning for den, der stikker Hovedet i Busken for at slippe for at se.

Til Abonnenterne!

Udebliver Bladet, beder vi Dem omgaende reklamere til Postvæsenet eller Bladets Ekspedition.

Saafrømt der er Numre af Bladet, De ikke har modtaget i den Tid, De har abonneret, vil disse blive Dem tilstillet, naar De skriftligt rekvirerer dem fra »Frit Danmark's Ekspedition, Nørrevoldg. 11, København K.

Historieforfalskning i Strandkanten

»Nationaltidende«, hvis Veje er legendærisk uransagelige, bragte d. 12. ds. under Rubrikken »En Forglemmelse« paa fremtrædende Plads en lille Opsats, hvori det hed: »Ugebladet »Frit Danmark« bar i Gaar uskrømtet Glæde til Skue over den Opmærksomhed, Fotografierne i Bladets sidste Nummer af danske Politifolks tvangsfrie — om end for de fleste nødtvungne — Samvær med tyske Kolleger i 1941 havde vakt. Bl. a. citeredes »Ærbødigt«s Vers i »Berlingske Tidende«, der iøvrigt ogsaa ofrede de lidet pyntelige Fotografier Plads paa Forsiden.« Derefter citeres Verset, og det hedder videre:

»Det er saa sandt, saa sandt. Og paa »Berlingske Tidende« kan begge Chefredaktørerne indestaa for Rigtigheden af deres Verse-magers Leveregel. Paa omtrent det Tidspunkt (og for Resten ogsaa senere), hvor Politifolkene festede med deres tyske Kolleger, havde nemlig de to Chefredaktører fra Tid til anden *sammen med de andre københavnske Chefredaktører* smaa tvangsfrie Sammenkomster med den tyske Presse-attaché.

Det er der aldrig nogen, som har bebrejdet dem, *hvad der — alt taget i Betragtning — heller ingen Grund var til.* De huskede jo desuden, at »man soll sich nicht fotografieren lassen«.

Det havde Politifolkene aabenbart glemt.« Dette ligesaa velmente som ubehændige Forsøg paa at tænde en forsonende Projektor over Politiets kompromitterende Gilder med Himmlers udsendte Repræsentanter — og i Stedet trække »Berl. Tid.«s to Chefredaktører frem i et »afslørende« Rampelys, tyder ikke paa een, men *talrige* Forglemmelser fra »Nationaltidende«s Side.

Vi noterer et Par af dem:

1) De københavnske Chefredaktørers

»tvangfri« Sammenkomster skete altid paa tyske »Invitationer«.

2) Ved disse Lejligheder sang man ikke Drikkeviser i Skjortærmer eller byttede Hatte, men det tyske Traktement varierede fra blide Overtalelser til utilslørede Trusler med Hensyn til Bladenes Holdning overfor Tyskernes Interesser.

3) Ved en af de første af disse Sammenkomster, nemlig allerede d. 25. April 1941 (altsaa flere Maaneder før Politiet følte sig foranlediget til at feste sammen med tyske Kolleger) gav Værten, nemlig Presse-Attaché Meissner, Gæsterne, de københavnske Chefredaktører, denne Velkomst: »Det er Dem, mine Herrer, og Deres Blade, som i de sidste syv Aar for Besættelsen har søgt at forgifte det dansk-tyske Forhold. Jeg kræver en gennemgribende Nyorientering, da der ellers vil blive truffet Forholdsregler til at gennemføre denne Omstilling«.

4) Ved samme Lejlighed fremhævede Red. Stein, som Formand for Kbhvns. Redaktørforening, i en skarp og modig Tale den danske Presses Synspunkter — en Tale, der senere cirkulerede i Afskrift over hele Landet og vakte Tiltro til den legale Presses Vilje til at kæmpe mod hvert eneste tysk Krav.

5) Den ene af de to nævnte Chefredaktører ved »Berl. Tid.« var dengang Chefredaktør for »Nationaltidende« og blev efter talrige Klager over Tyskfjendtlighed afskediget fra Bladet paa direkte Krav fra Wilhelmstræse.

Men det har »Nationaltidende« maaske ogsaa allerede glemt . . .

I alt Fald synes dets Evne til at bedømme enkelte af Besættelsestidens Hændelser at være noget aftaget efter Erhvervelsen af ny ansvarshavende Redaktør.

Til Gengæld skylder det »Berlingske Tidende« Peter Plyds Tak, nemlig for Laanet af sit nye og ret saa velegnede Motto: *Hel-le-re ramme ved Siden af end slet ikke ramme . . .* Mr. Candid.

RIGSDAGEN

6.—13. Januar.

Regeringen holder trods alle Spaadomme om det modsatte.

Den energiske Justitsminister Elmquist har overlevet det Nederlag, Folketingsudvalget angaaende de smaa Landsforræderes Løsladelse tilføje ham. Med saa meget større Forbavselse erfarer Of-fentligheden, at Politiet rask væk løslader de større. Den ene Dag er det Landsdommer Junior, den næste Børge Bryld; en skøn Foraarsdag maa det blive Fritz Clausen. Man maa gaa ud fra, at D'Herrer efter Befrielsen først tilintetgør fældende, men velgemte Dokumenter; at de dernæst bevæbne med en Smørekande tilser deres endnu mere velkendte Vaaben- og Ammunitionslager, og at de saaledes sikrede indtil videre gaar under Jorden. Selv om det ikke er Justitsministerens Skyld, at D'Herrer store Quislinge løslades, savnes der et justitsministerielt Initiativ til Imødegaaelse af denne Krænkelse af Retsbevidstheden.

I den første Møde-Uge efter Nytaar besvarede Ministrene mange Spørgsmaal stillet af Medlemmerne under Finanslovsdebatten. Statsministeren holdt en Tale, hvor han undgik at tage Stilling til de mest paatrængende Spørgsmaal. Til Gengæld har han holdt en overmaade stærk Tale paa et Møde i Jylland, han udtalte dér omtrent, at Modstandsbevægelsen i Længden vilde have tabt sig i Byerne; naar den paa Landet ikke var særlig stærk, skyldtes det, at man der vilde vente med at sabotere, til Tyskerne havde vundet Krigen. Saa skulde man have vist os en Modstandsbevægelse, der var for mere at agte end den letbenede Modebevægelse i Købstæderne.

Den fagligste Ministertale holdt Elgaard, der samtidig med at være Trafikminister, pudsigt nok er Tingets langsomste Taler.

Udenrigsminister Gustav Rasmussen og Ministeren for særlige Anliggender Per Federspiel er rejst til U.N.O.-Kongres i London. De bliver borte en rum Tid. To Forespørgsler i Folketinget til Udenrigsministeren har af den Grund maattet udsættes indtil videre. Var det ikke snart rimeligt at indføre Begrebet *stedfortrædende Ministre*? Hvornaar har man i Danmark siden Befrielsen set en fuldtallig Regering? Verden er fuld af Kongresser og Møder og Storbyer og Flyvemaskiner, som uafladeligt kidnapper snart den ene, snart den anden Minister. Det er i sin Orden, men det er utilfredsstillende for Kontakten mellem Rigsdag, Befolkning og Presse paa den ene Side, og Ministrene paa den anden . . .

En midlertidig Personudskiftning hilses med Glæde: Fhv. Storskandinavist og Kommunistfortærer, den konservative Redaktør Bøgholm har faaet bevilliget Orlov og erstattes af den fremragende Vaabenmodtager og Modstandsmand Godsejer til Gjorslev, Tesdorpf. Cayenne.

Da Robert Olsen blev narret

Hvorledes blev man Medlem af D. N. S. A. P.?
Det kunde faktisk pludselig ved et Mirakel ske.
En Mand som Robert Olsen han blev det, en, to, tre, blot ved at gaa til Josty og drikke en Kop Te.

Til Olsens Skade stod der saa en af disse her, der samler Autografer, de er jo til Besvær.

Han sagde: »Hør, Hr. Olsen, maaske jeg er lidt træk, men stik mig lige Deres berømte Navnetræk!«

Nu siger Robert Olsen: »Man er jo saa bekendt. For baade mig og Reumert er den Slags ofte hændt. Da Manden var elskværdig, og bad saa bønligt: Skriv! saa skrev jeg: Robert Olsen, for man er jo naiv.«

»Og dermed var jeg narret i D. N. S. A. P.

Hvor Folk kan være lumske, der kan man bare se. Gaa aldrig ud til Josty og giv din Autograf, det kan, komplet uskyldig, man blive Nazi af.«

Spitfire.

BRYD MED FRANCO!

Det har i mangfoldige Aar ikke været Egenskaber som Mod, Forudseenhed og Dristighed, der har præget dansk Udenrigspolitik. Og til en vis Grad er dette forstaaeligt, naar man tager Danmarks Størrelse i Betragtning.

Men Myten om det lille Land, som blot skal følge i Hælene paa de store Lande og aldrig vove at vise et selvstændigt Ansigt, er meget farlig og forkert. Se nu til den Iver, hvormed en Række danske Dagblade har søgt at undskylde, at Danmark i U. N. O. stemte paa Tryggve Lie og derved kom til at gaa sammen med Sovjetunionen i Stedet for med England og Amerikal For Danmark maatte det være en Selvfølge at stemme paa vort norske Broderfolks Repræsentant, og det behøver ingenlunde at undskyldes.

Mon ikke Flertallet af det danske Folk nu er klar over, at den tyskvenlige Udenrigspolitik, vi i Aarene før Krigen fulgte, var til alvorlig Skade for Danmark? Det var det *skræmte lille Lands Udenrigspolitik* — og det førte logisk til, at Danmark — ene blandt de nordiske Stater lod sig kujonere til at undertegne Ikke-Angrebspagten med Nazi-Tyskland den 31. Maj 1939. »Saaledes har Danmark skilt sig fra det øvrige Norden,« kommenterede Torgny Segerstedt det bittert i »Göteborg Handels- och Sjöfartstidning«. Og den Glæde, vi fik ud af Pagten, var — den 9. April 1940!

Danmark har efter Befrielsen bekendt sig til en antifascistisk Udenrigspolitik i De Forenede Nationers Aand. Nazismen og Fascismen er som politisk Faktor slaaet og sønderknust i Tyskland, Italien og Japan og i Aksens fascistiske Vasalstater. Kun eet Sted hersker Fascismen stadig — i Spanien! Franco, som ved Hjælp af tyske, italienske og andre fascistiske Lejetropper i en blodig Borgerkrig slog den lovlige spanske Regering ned og indførte et fascistisk Diktatur, er i Dag den eneste rent fascistiske Diktator i Verden; han forsøger, trods alt, hvad der er sket, stadig at holde Magten, og i Spanien staar der endnu tyske SS-Tropper parat til at hjælpe de spanske Fascister med at slaa et spansk Befrielsesforsøg ned. England og U.S.A. tøver stadig med at bryde med Franco-Spanien — og Danmark tøver ogsaa!

Naar Udenrigsministeren for nylig bemærkede, at en dansk Afbrydelse af Forbindelsen med Franco-Spanien saamænd næppe vilde faa Franco til at tage sin Afsked af Sorg, var dette

naturligvis rigtigt, men et overflødigt flot og affejende Svar paa et afgørende vigtigt Spørgsmaal. Vi tvivler ikke om, at den Dag, hvor England og U.S.A. har besluttet sig til at afbryde Forbindelsen med Franco, følger Danmark efter med en pompøs Erklæring. Men tænk, om Danmark i denne Sag for en Gangs Skyld valgte den rigtige Udenrigspolitik uden at skele til, om det nu ogsaa var garanteret sikkert, at vi kom ind som Nummer sidst!

Udenrigsministeren bør endnu en Gang overveje, om det ikke er en konsekvent Følge af Danmarks Opgør med Nazismen ogsaa paa det udenrigspolitiske Omraade, at vi snarest muligt bryder med Franco.

Hartvig Frisch Formand for det udenrigspolitiske Nævn

Det udenrigspolitiske Nævn er Rigsdagens fornemteste Kontrolorgan overfor Udenrigstjenesten, eller — om man vil — Kontaktorgan til dette. Det er et Sted, hvor afgørende Bestemmelser kan drøftes i Fortrolighed i det snævre Udvalg, saaledes at Regeringen ad denne Vej kan sikre sig Oppositionens Stilling, ligesom denne kan udøve sin Kontrol

Det kan ikke nægtes, at Danmarks Udenrigspolitik i Dag er bygget paa den Status, vi har naaet ved at blive accepteret som allieret Nation, — takket været Modstandskampen. Endvidere at denne Kamp har manifesteret sig overfor Verden gennem Folkestrejker, Sabotager af Industrier, der arbejdede for Tyskerne og Sabotage af Transportmidler i Tyskernes Tjeneste. Hvis man ikke vil forstaa dette i Dag, skal man holde Fingrene væk fra Danmarks Udenrigspolitik. Det er ogsaa en klar Forudsætning for at have med Udenrigspolitik at gøre, at have Forstaaelsen af, hvad de allierede baade mod Vest og Øst mener om Udrensning. De mener nemlig det ganske enkelte, at tyske Kapitaler skal konfiskeres, og dernæst venter de allierede fortsat at se Beviser paa, at Danmark mente det alvorligt med sin Kamp mod Tyskerne gennem Straf og Fjernelse af alle de danske, der lød sig til for at hjælpe Tyskerne i Kampen.

Vi er i disse Henseender desværre blevet præsenteret for en meget svag Politik, som sikkert i mange Tilfælde skyldes, at de forkerte Folk blev anbragt eller beholdt forskellige afgørende Stillinger. Haabet i Efteraaret stod derfor til, at Folketingsvalget skulde bedre Situationen og at nye og ukompromitterede Kræfter skulde komme ind i Rigsdagen. Folk som i alt Fald ikke havde skadet Modstandsbevægelsen efter den 29. August 1943.

Desværre dukkede mange sløje Gengængere op, og som en af de værste blandt dem en Mand som Hartvig Frisch. Denne Fjende af Modstandskampen var som bekendt Danmarks Delegerede ved San Francisco Konferencen sidste Som-

mer. Han har næppe dér fortalt Repræsentanterne for vore allierede, at den danske Sabotage var »skjult anarkistisk Terrorisme«, — — »som fyldte ham med Væmmelse« (det skete jo en sjælden Gang, at Frihedskampen ogsaa ramte gode Landsmænd, ligesom et Fejlskud fra eget Artilleri ved Fronten kan kræve Ofre i egne Rækker).

Hartvig Frisch kunde derimod tillade sig at prædike saaledes for Ungdommen i Studenterforeningen mod Sabotagen saa sent som i November 1943. Senere har Turen til San Francisco ikke lært ham bedre og heller ikke bundet hans Tunge. Vi husker kun altfor godt hans Udtryk »slet og ret Mord« om Stikkerlikvidationerne, som modige Mænd udførte paa vores Krigsfront under Besættelsen.

Det er sorgeligt at se, at Partistyret er saa blindt, saa automatisk, at det ikke kan udskifte en saadan Mand fra Rigsdagens fornemteste Plads vis, å vis Udenrigstjenesten. Frisch selv burde have været anstændig nok til at se, hvad Fortræd han gør ved at anbringe sig paa denne Plads i en for Danmark i Forvejen belastet Situation.

Hvorfor har man ikke valgt f. Eks. Frode Jakobsen, hvis Navn har en virkelig god Klang baade i Vest og Øst? Hvis det Parti, han kom fra, nu engang af Jalousi ikke under ham en saadan Plads, saa burde det dog hellere i det mindste tage en Mand *uden* Navn end Een, som ligefrem har et *daarligt*.

Erling Foss

Hvorfor kom »Frit Danmark« ikke?

Ved Kvartalsskiftet gik Opkrævningen af Abonnementet paa »Frit Danmark« over fra vor egen Ekspedition til Postvæsenet. Dette medførte det meget beklagelige, at en stor Del af vore Abonnenter ikke blev opkrævet af Postvæsenet i December Maaned, som det var lovet os. Disse Abonnenter modtog derfor ikke det første Nummer i Januar af »Frit Danmark«. Da vi blev klar over den Fejl, der her var begaaet af Postvæsenet, henvendte vi os paa Avispostkontoret, og vi haaber nu, den er rettet, samtidig med at vi dybt beklager, at en saadan Fejl har kunnet indløbe.

For Fremtiden vil vi bede vore Abonnenter ved Reklamationer først at henvende sig meget indtrængende til det lokale Postkontor, og hjælper dette ikke, paa »Frit Danmark«s Ekspedition, dér saa vil bringe Sagen i Orden.

Aargang 1945 for 5 Kr.

Den legale Del af Aargang 1945 fra Nr. 2 til og med Nr. 33, kan ved Henvendelse paa »Frit Danmark«s Ekspedition faas for 5 Kr.

Midt i en Revolutionstid

Chefredaktør Aage Schoch, Berlingske Tidende, holdt den 9. Januar et Foredrag i Handels- og Kontoristforeningen med ovenstaaende Titel. Da de tværpolitiske Tanker, som Redaktøren her gav Udtryk for, er af særlig Interesse for F.D.'s Læsere, har vi bedt ham udarbejde følgende Resumé af Foredraget:

Chefredaktør Aage Schoch.

Vi har lykkeligt passeret det første Nytaar efter Befrielsen, og vi har, som det er Skik og Brug ved en saadan Lejlighed, takket os selv og takket hinanden. Vi ved, at de vidtskuende Politikere ved at sige det modsatte af, hvad de mente, vakte Folket til Daad, og det takker vi dem for. Vi ved ogsaa, at andre, der mente det modsatte af, hvad de sagde, i samme Omfang var medvirkende til at frelse den danske Folkesjæl fra Fortabelse, og det takker vi dem for. Vi ved, at de, der baade mente og gjorde, hvad de sagde, og sagde, hvad de mente og gjorde — Frihedsbevægelsen — i ligesaa høj, men absolut heller ikke højere Grad har haft deres Andel i Udviklingens lykkelige Forløb. Og det takker vi dem for. Vi ved endelig, at uanset hvad der blev sagt, ment og gjort, var det danske Folk saa sundt, saa sikkert rodfæstet i sin tusindaarige Historie, i sin Egenart og i sit Folkestyreinstinkt, at det af sig selv vilde have modstaaet ethvert nazistisk Stormløb. Og det takker vi det for. Og til Slut takker vi Fritz Clausen, fordi han var saa ringe, som han var. Man ved jo aldrig, hvad der kunde være sket, hvis han havde været bedre udstyret i aandelig Henseende, og hvis Tyskland havde vundet Krigen, d. v. s. det ved vi ved nærmere Eftertanke selvfølgelig godt, for vi har altid vidst, at Tyskland vilde tabe Krigen, og vi altsaa aldrig vilde komme ud for den Ildprøve, en tysk Sejr vilde have været. Og det takker vi Tyskland for.

Efter saaledes at have styrket os selv i dette Takkebad, og bekræftet os i vor egen Fuldkommenhed, burde vi, der har den Lykke at leve i det bedst tænkelige af alle tænkelige Samfund, jo egentlig kunne falde til Ro. Men mærkeligt nok synes det at volde visse Vanskeligheder. Samtidig med Taksigelserne opstiger der fra Avisernes Spalter, fra Radioen og fra Talerstolene Landet over et Jammer-skrig. Man efterlyser den Sammenholdets Aand, der prægede Folket i Besættelsestiden. Man besværges Vælgerne om at staa Vagt om Demokratiet, der synes at være truet af dødelig Fare. Man beklager sig over, at Tilstandene minder for meget om Tiden før Krigen, og samtidig føler man sig overordentlig utilpas ved Kravene om, at der maa ske en gennemgribende Fornyelse af dansk Politik. Hvis man ser paa Pressen og paa Rigsdagen — de to store Eksponenter for den offentlige Mening — er der meget, der kunde tyde paa, at de der hævder, at der overhovedet intet sker, har Ret. Det er dog i Virkeligheden en overfladisk Betragtning. I Virkeligheden er der i Færd med at ske ikke saa lidt.

Valget medførte ganske vist ikke den stærkt tiltrængte Fornyelse af Rigsdagen, ligesom det tilsyneladende heller ikke medførte det Ryk til Venstre, der har gjort sig gældende i en Række andre Lande. Til Gengæld er de borgerlige Partiers Programmer undergaaet saa store Ændringer, at det efterhaanden er blevet vanskeligt at opdage, hvilken Forskel der f. Eks. er mellem de Radikale og de Konservative. Naar de Radikale saaledes stærkt fremhæver Ansvarsfølelsen overfor Slægtarven og Sammenhængen i Folkets Liv, naar de understreger, at Maalet er den private Ejendomsret, hvor der er Plads for det frie private Initiativ, og naar de endelig meget skarpt betoner, at

Kristendomsundervisningen i den offentlige Skole skal være positiv, bliver det uægtelig lidt vanskeligt at finde ud af, hvad der egentlig skiller dem fra de Konservative. Og det skal ikke blive lettere, naar man konstaterer, at de Konservative gaar stærkt ind for Folkeafstemningsprincippet, Valgretsalders Nedsættelse til 21 Aar, Ophævelse af det nuværende Landsting, økonomisk Demokrati, den videst mulige aandelige Frihed og Uafhængighed og Optragelsens Beskyttelse mod statslige Overgreb og Ensretning.

Den økonomiske og aandelige Udvikling har forlængst medført, at Grænsepælene mellem de borgerlige Partier er rykket op, men hverken Vælgerne eller Politikerne synes endnu at have opdaget at den Forskel, der endnu er til Stede mellem de forskellige Partier, er historisk begrundet. Det skal ikke bestrides, at der i den ældre Generation er Forskel paa radikal og konservativ Mentalitet, men de unge, for hvem Brandes, Hørup o. s. v. kun er Navne, og for hvem Forsvarsspørgsmaalet ikke mere er et partipolitisk Spørgsmaal, kan næppe antages at være arveligt belastede i politisk Henseende — saa langt gælder Truslen om, at Fædrenes Synder nedarves paa Børnene næppe.

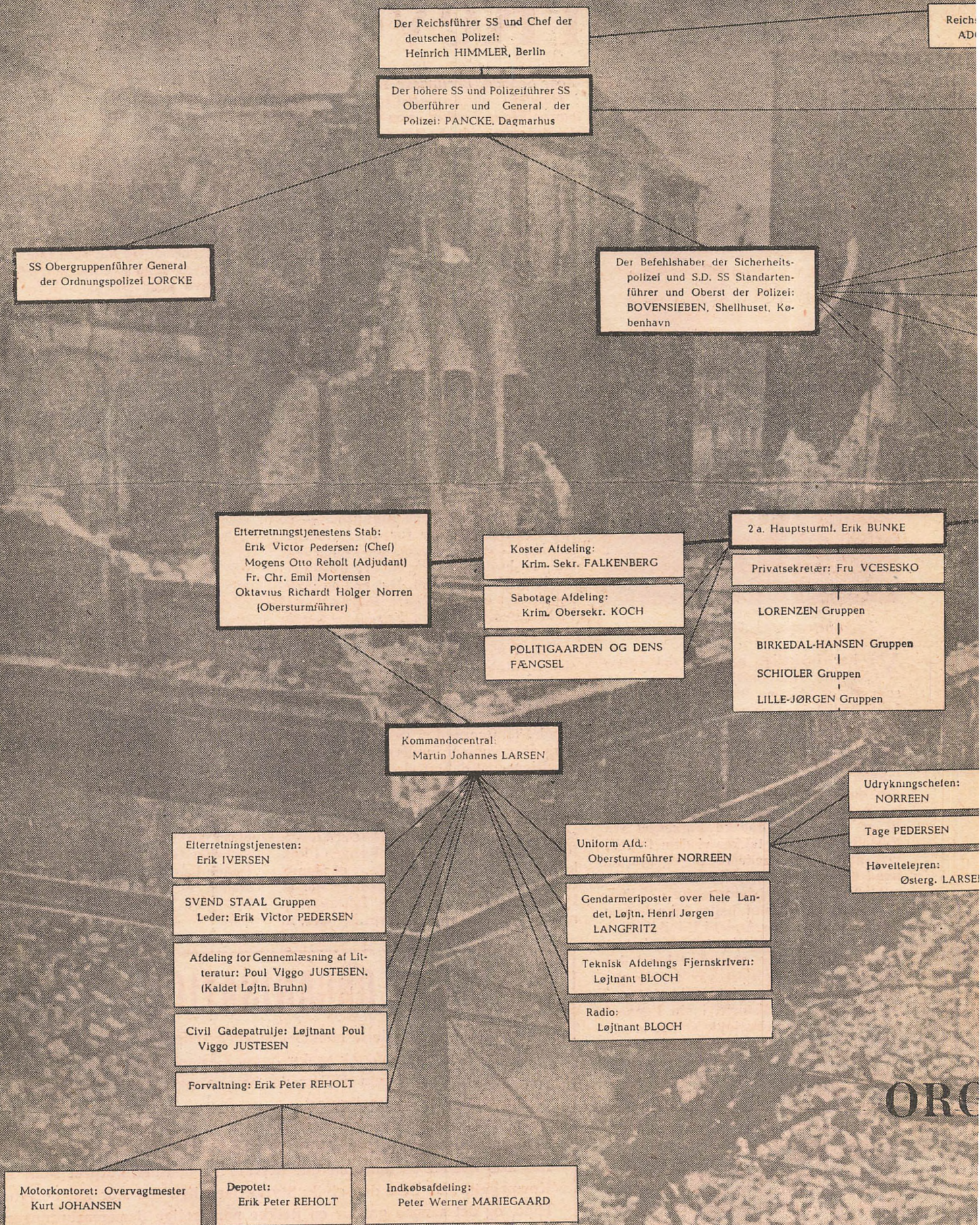
Den Omstændighed, at Socialiseringen er blevet det store afgørende Stridsspørgsmaal, vil utvivlsomt ogsaa medvirke til at svejse de borgerlige Partier tættere sammen, og man kan derfor forudse den Dag, da man i Danmark har 2-Parti-Systemet — Parlamentarismens klassiske Forudsætning, og den eneste virkelige Garanti for et sundt Folkestyre. Denne Udvikling behøver ikke paa nogen Maade at være ensbetydende med en Skærpelse af de politiske Modsætninger

(fortsættes Side 10)

GESTAPO'S ORGANISATION I DANMARK

Vore Læsere vil i dette Nummer af »Frit Danmark« paa Midtersiden finde et Skema, som i store Træk anskueliggør Gestapos Organisation her i Landet, hvor ogsaa Forbindelsen mellem det hemmelige tyske Politi og dets danske Haandlangere er anskueliggjort.

Det bør anføres, at Schalburgkorpset kom til at danne Stammen i det bebyggede Hipo-Korps (Hilfspolizei). Men medens Offentligheden i Almindelighed kun kender de uniformerede Styrker (Gendarmerikorpset samt 1. og 2. Kompagni), maa hele den civile Styrke med lige saa stor Ret betegnes som Hipo, og det samme gælder en Række nazivenlige Sømmenslutninger udenfor det egentlige »Politi«s Rammer. Om dem alle gælder, at de tilhørte den tyske Efterretningstjeneste.

ORC

Führer

Reichsaussenminister
Joachim v. RIBBENTROP

Reichsfeldmarschall:
Hermann GÖRING
Befehlshaber des Heeres:
Feldmarschall KEITEL

Der Reichsbevollmächtigte:
Dr. BEST, Vesterport

Værnemagten:
General LINDEMANN, Silkeborg

CENTRAL KARTOTEKET:
Leder: Sinjen (dræbt 21. 3. 45)

Kultur Afdeling:
Gesandtschaftsträger SCHACHT
Wissenschaftliche Institut:
Präsident, Professor HÖFFLER
Kristianiagade Nr. 5

Forvaltnings Afdeling:
SS Hauptsturmführer, Polizeirat
BETHMANN

Kommitteret fra Sicherheitsdienst i
Shellhuset:
Studienrat Dr. WESCHE

Personale Afdeling:
SS Hauptsturmführer, Polizeiin-
spektor RAUTENBERG

Untersturmführer MARQUETT,
Provinsens Sicherheitsdienst

Kultur Afdeling:
SS Sturmbannführer PAHL,
Hptstml. PERL, Hptstml. EITEL,
Forkontor: Fru PAHL

S.D. Forbindelsesofficer i Besæt-
telseshæren:
SS Hauptsturmführer ARNOLD
Aarhus

Eksekutiv Afdeling:
SS Obersturmbannführer Regle-
rungsrat Dr. HOFFMANN, Pri-
vatsekretær HEMME, Forkontor:
Fru JORGENSEN

Kriminalpolizei:
SS Sturmbannführer MALY,
Kriminalrat DEIHL

5, 1 b. Opdagelsespolitiet:
Kriminalinspektør MINKS

Peter-Gruppen:
Leder: OBSTF. Schwerdt,
Brøndum, Bothilsen Nielsen m. fl.
Varulve-Gruppe: Hauptmann
WALDENBURG

1 a. Dr. Hoffmanns pers. Afd.
(dansk Mandskab)

3 a. Presse Afdeling
(dansk Mandskab)

1 b. Waffen und Ammunition Afd.
Dr. SCHEU (4 W. A)

2, 1 b. Afdeling for Kommunisme:
Kriminalrat HERMANNSEN

3, 1 b. Afdeling for Spionage:
Kriminalrat ELPERT
Kriminalsekretær WIESE

4, 1b. Politisk Afd. for illeg. Presse:
Kriminalrat SCHWEITZER
Kriminalsekretær MARCK-
WARDT

6, 1 b. Fange Kartotek:
Krimin. Obersekretær KRAUSE

N. Civil & Militær-Etterretnings-
tjeneste

Vestre Fængsel:
Anstaltsleder STEINDL
Hauptwachtmeister MÜCKE
Sanitätsmeister BEIERSDORFER

AARHUS:
Forkontor: Frau v. HUTTEN
Hauptsturmführer Rud RENNER

AALBORG:
Hauptsturmführer BOLLE

KOLDING:
Kriminalrat BURFEIND

ODENSE:
Kriminalrat DOSE

1. Kompagni:
Løjtn. Sv. Aa. ANDERSEN

2. Kompagni:
Løjtn. KJÆRSGAARD
RASMUSSEN

GESTAPO's ORGANISATION I DANMARK

OPGØR MELLEM FRIHEDSKÆMPERE

Vinding Kruse v/Frit Danmark

Fra Januarnummeret af Bladet »stud. jur.« har vi tilladt os at citere denne Artikel.

En Dag i November var vi i Landsretten, dér overværede vi en Scene, der gik til Hjertet. To af Frihedskampens Grundstøtter, *Frit Danmark* og *Professor Vinding Kruse*, Fakultetets eneste Frihedskæmper, mødtes her for at opklare et Par ubetydelige Misforstaaelser, af den Slags der — saa sørgeligt det end lyder — kan opstaa selv mellem Medkæmpere.

Misforstaaelserne var tre.

Først havde Frit Danmark faaet den bekendte Komsammen i Nordisk Ulykke rent galt i Halsen; man troede, at Vinding Kruse havde villet hjælpe Tyskerne. Men Bondo Svane stillede velvilligst »Tidens Brillen« til Disposition. Og alting saa anderledes ud. Man saa Vinding Kruse og Alfader Stauning i skøn Forening spille Tyskerne et Puds. I Stedet for fæl Nazipropaganda i de danske Aviser skulde Døren lindes for neutralt videnskabeligt Stof af det Tredie Riges Tilvirkning. Og det var jo noget ganske andet. At Chefredaktørerne ikke fulgte Vinket, ja det kan enhver jo se, falder kun tilbage paa dem selv.

Den nævnte Misforstaaelse var lærerig og letfattelig. Enhver ved jo, at Folk der skriver grumme meget, altsaa ogsaa Journalister, har svært ved — og vist heller ikke Tid til — at læse indenad. Og Frit Danmark havde læst Vinding Kruses Værker, som vi andre læser Hovedtræk. Paa fremtrædende Plads i Det Kommende Samfund havde Vinding Kruse — af lutter Videnskabelighed — gengivet Nazisternes officielle Stilling til Kristendommen, som var den, at de byggede paa den kristne Moral. Det havde Frit Danmark taget som et noget negativt Indlæg i den norske Kirkekamp. — Ved nøje Studium af de tykke Bøger viste det sig tværtimod, at de nok nærmere var en lysende Hyldest til England og alt, hvad engelsk er — midt i Besættelsestidens Mørke.

Men værst havde Frit Danmark dog

misforstaaet Norgesrejsen. Man begriber knap, det er muligt! Vinding Kruse var naturligvis ikke i Norge, sendt af Tyskerne, for at ventilere Dr. Christianis Neutralitetsplan. Snarere tværtimod. Først og fremmest var han der for at studere Eksamensforhold. Men alle ved, at Vinding Kruse er en Mand med Initiativ. Han benyttede lige Lejligheden til — i al Privathed forstaa — saa smaat at forberede de nordiske Landes Indlemmelse i det britiske Verdensrige. Den entrepenante Dr.'s Luftkastel (som i Parentes bemærket var ret harmløst i Sammenligning med det anderledes grundmurede Kastel, han agter at spolere Hauser Plads med) blev knapt nok nævnt. — Endelig op-

MIDT I EN REVOLUTIONSTID

(fortsat fra Side 7)

— forudsat naturligvis at det lykkes Organisation og Bladet »Frit Danmark« at fortsætte og udbygge det tværpolitiske Arbejde. »Diskussionen ligner,« kort citeret efter den kendte engelske Socialistforkæmper Ernest Barker, »ikke alene Krig, den ligner ogsaa Kærlighed. Den er ikke blot en Kamp mellem Ideer. Den er ogsaa et Ægteskab mellem Intelligenser.«

Ogsaa paa andre Omraader end de politiske er der i Færd med at foregaa revolutionerende Ændringer. I Norge er der saaledes ved privat Overenskomst mellem Arbejdere og Arbejdsgiverne i Virksomheder, der beskæftiger mere end 20 Arbejdere og Funktionærer, blevet nedsat Produktionsudvalg, der bestaar af Repræsentanter for Arbejderne, Funktionærer og Ledelse, og hvis Opgave det er at behandle orienterende og fortrolige Meddelelser fra Ledelsen om Virksomhedens økonomiske Forhold indenfor den paagældende Branche, samt om Spørgsmaal af Betydning for Produktion og Salg. Fra Arbejdsgiverside har man udtrykkeligt betegnet dette som et Resultat af det Fællesskab, der naturligt opstod under Kampen mod Tyskerne, og for Arbejderne betyder det Indledningen til det industrielle Demokrati. Herhjemme har lignende Tendenser gjort sig gældende. Blandt andet kan nævnes, at der paa »Berlingske Tidende«, der beskæftiger ca. 1500 Mennesker, faa Maaneder efter Befrielsen blev nedsat et Samarbejdsudvalg, og de Erfaringer, man hidtil har høstet, lover godt for Fremtiden.

Karakteristisk for Udviklingen er ogsaa den Ændring, der er sket i Opfattelsen af Begrebet Ejendomsret. Bag den kraftigt optrukne Modsætning mellem Socialiserings- og Ikke-Socialiserings-Til-

traadte V.K. ved disse Forhandlinger saa at sige i Skjorteærmer, hvilket var meget betydningsfuldt!!

Saaledes kan-der altsaa opstaa smaa traurige Misforstaaelser, selv mellem Venner og Medkæmpere, naar den fælles Fjende er ude af Landet og Hverdagen begynder. End sørgeligere forekom det os, da det blev oplyst, at Vinding Kruse havde skænket 200 Kr. til Frit Danmark paa et saa tidligt Tidspunkt af Besættelsen, at det indtil Retsmødets Slutning forblev tvivlsomt, om F. D. overhovedet da eksisterede.

Men Gudskelov, alt vendte sig til det bedste. Striden fik en god Ende, alle Misforstaaelser blev opklaret, og i den almindelige Forsoningsstemning modtog en eller anden veldædig Institution 2000 Kr., og den demokratiske Stat, som begge Parter elsker næsten lige højt, fik 2400 Kr. i sin Kasse.

hængere ligger et fælles Ønske om fuld Beskæftigelse og størst mulig Effektivitet i Produktionen. Striden gælder ikke mere Ejendomsrettens etiske Forsvarlighed, men udelukkende dens Anvendelighed som et Middel til at sikre Storproduktion og Levestandard. Og med dens Evne her til staar og falder dens i Forvejen gennem de sidste Aartiers økonomiske og sociale Udvikling stærkt rokkede Ukrænelighed.

Der kunde nævnes flere Eksempler paa, hvorledes en ny Tid og en ny Samfundsofattelse er i Færd med at bryde igennem, men der kan unægteligt ogsaa nævnes adskillige andre, der tyder paa, hvor vanskeligt det er at løsgøre sig fra Fortiden. Det gælder saaledes den Udfordring til al Anstændighed, som Sammensætningen af den parlamentariske Kommission er, det gælder Juristernes mærkeligt ensidige Erklærings-Bombardement og det gælder endelig den Maade, hvorpaa Inger Merete Nordentoft-Sagen er blevet behandlet. Baade Angriberne og Forsvarerne opererer paa en Slagmark, der forlængst er forladt. Det er Skygebatailloner fra Halvfemserne, der kæmper — aabenbart lidet anende, at den virkelige Strid foregaaar paa en Front, der ligger milehvidt fra deres indbildte Kampplads.

Det betænkelige ved Fænomener af denne Art er, at Ungdommen, der efter 5. Maj er blevet stærkt desillusioneret, trækker sig endnu mere ind i sig selv, og saafremt det ikke lykkes at give den en ny Idé at kæmpe for, vil den let blive Bytte for uønskede Stemninger og Idéer. De positive Kræfter synes dog stadig at være stærkere end de negative, og selv om det maaske i en Tid kan lykkes dem, der ikke kan løsrive sig fra en svunden Fortid, at hemme Udviklingen, vil de dog aldrig kunne standse den.

VEGETATION VED ET KORS

Af Martin A. Hansen

Paa Steder rundt om i Landet, hvor der engang, tit i en fjern Tid, er hændt noget, som Folkeerindringen har fastholdt, finder man tit en frodig Vegetation, Træ, Busk, vilde Blomster. Man lod det gro, for det groende husker, Træet bevarer. Under Løvet saadan et Sted kan der være tidløst. Det erindrede, selv om det er slidt kort som en Talemaade, Fortællingen endt som en Morale, kommer en nær, undertiden saa nær, at det vedkommer en og minder en om at Liv og Menneske er videre og dybere end den snævre Hverdagens Baggaard, ens Tanker normalt nusser rundt i. De beaander Landet, disse Stedserindringer, der er Nerveknuder i Folkets indre Historie, ikke den kronologiske, men i den enkle arvede Visdom om Liv og Død, lyst og mørkt, godt og ondt. Og saa det mørke og forbryderske er bevaret, forhen til Frygt for mange; men at der ogsaa deri kan være Visdom og Moral, slog mig engang, da jeg var med til en Fest paa Landet. Det var i et af de første Besættelsesaar, og Talen faldt paa en lokalkendt, forrædersk Person, der gik Tyskerne til Haande. Man talte lavmælt og adskillige saare tolerant om Fyren, det var nu hans Overbevisning — og selv om disse Ytringer hos nogle havde dobbelt Bund, maatte man med besk Ironi minde, at der i en Skovtykning ikke ret langt fra Gildeshuset i flere Hundrede Aar havde staaet et Spøgelse paa Lur, Genfærdet af en Forræder og Stikker fra Svenskeokkupationens Tid. Javel, det var kun en nu afsvoren Overtro, men sammen med den var forsvundet ogsaa den gamle, haarde, dyre Viden om, at Landsforræderi og Folkesvig er den farligste, den ubodelige Forbrydelse.

Saa er der Stederne af en anden Natur, Ofrets, Hjælperens. Og Evnen til at hellige Stedet, hvad der i inderlig Forstand er en folkelig Evne, er blevet vækket af Tidens haarde Haand. Der er i vore Byer forunderlige Brøsten og Cementfliser, ganske som de andre at se, men nu og da gror det frodigt op af Stenen, Blomster, Løv, Gran. Tid efter anden vil de mange Steders Erindringer samles paa enkelte Pletter, som nu Folkemindets lønlige Lov er, og man vil hugge Indskrifter og rejse Mindesmærker, men gid man vil lade bare en enkelt af disse Pletter forblive, som den er, bare et Sted, hvor Løv og Blomster gror frem af Stenen, levende og talende længe.

Kan man ikke ønske det om Stedet

ved Hørbylunde, i Jyllands Hjerter? Nu paamindes man i Bladene om, at Stedet skal smukt planeres og anlægges, Monument rejses. Er det ilde anbragt, naar man, fortrolig med de gamle Steder, hvis Friskhed og Styrke netop er i det tyste, enkle, har Lyst til at sige: Rejs Monument, skab Kunst et andet Sted, for her er, hvad der skal være, Trækors, skabt paa Stedet af den folkelige Kunstner. Og det skal nok holde længere end noget i Bronze eller Granit og holde sig levende. Anlæg noget gloriøst her, og det bliver vanskeligt at komme Stedet nær, som man kan nu, hvor dets enkle Sprog gaar til Marv og Ben, gældende enhver: Her blev en myrdet af Volds og Løgn Magt, fordi han sagde Sandhedens Ord. Men de er stærkere end Magten og Løgneren. — Monumentet kvæler. Nej, lad Vind og Fugle bære Frø hertil, saa Træ, Busk, Blomst gror op om Træ-

korset, holdende den stærke, tunge Morale frisk.

*

En rig Vegetation er allerede skudt op om Kaj Munks Minde, Artikler, Afhandlinger, Bøger, alskens Flora lige fra Brændenælder til omklamrende Snylteplanter med honningsøde Blomster. Forstaaeligt nok med denne Vækst, efter den paabudte Tavshed om en Skæbne, der er ætset ind i vor Historie, og et Værk, der endnu synes at staa saa ensomt og stejlt i den yngre Litteratur, og hvis Værdi vist stadig kun nølende erkendes af adskillige faste logerende paa Parnasset, hvor det gennemsnitlige let bliver identisk med det udmærkede.

At Uenigheden om ham atter viser sig, at megen Omtale stadig har Karakter af Bekendelse, vidner om det stærke og foruroligende ved hans Aand. En Sekt med trekantede Brilleglas gør

Kaj Munks Mindekors i Hørbylunde.

ham helst til blot en nazibegejstret Diktatordyrker. Der er en Kløft imellem dette og Sandheden, Grøften ved Hørbylunde, kun en Landevejsgrøft ganske vist, men ikke til at springe over.

En helt anden Sekt dyrker sentimentalt Helgenen, en sværmerisk lemlæstet Kaj Munksk Litteratur. At gøre ham til Profet for et nyt Bigotteri, skader mer end end det fjendske Sekteri, som bare minder en om, hvilken Kærne der var under Skallen.

Forundring er en frugtbar Følelse, og forunderligt er det da, at der i en stille, jævn Garverslægt, og paa Lolland, samtidig fødes to store, rigt begavede Naturer, Digtere, ingen af dem er Tiden færdige med, Fætrene Kaj Munk og Nis Petersen, Kampens og Lidelsens Digter, der langt fra hinanden fulgtes ad, gik sammen, som de kom sammen, dybt forskellige, men med samme Pæl i Kødets. Den kristne Forvisning gjorde Kaj Munk til den lyseste af dem, lykkeligere. Som Aand havde han nok mere tilfælles med H. C. Andersen end med Grundtvig eller Kierkegaard. Børn kaldte paa begges Evne, begge var drenget forelsket i Kunstens Festivitat, begge elskede det mundtlige Sprogs farveglade, ustandseligt vekslende Udtryk. Stor Fornøjelse kunde de have haft at at have begyndt sammen, nemlig ved Dukketeatret, der baade er Eventyr og Teater, den ene følgende sit Geni ud i Eventyret, der ogsaa er et fint Drama, den anden med et stridigere Sind springende ud i det store Drama, der ogsaa er Eventyr, og som blev hans Liv og Død, Liv mod Død. To Stykker Træ naglet sammen, vinkelret paa hinanden, det er hans Hemmelighed, som det nu er hans Minde.

*

Af den frodige, snart uigennemtrængelige litterære Vegetation skal her omtales fire mindre Bøger om Kaj Munk, hvoraf de to første oprindeligt udkom i Sverige i 1944.

Sven Stolpes Arbejde, »Kaj Munk, Digteren og Profeten« (Haase), blev skrevet i Harmen kort efter Mordet, og i sin mangelfulde Indsigt i danske Forhold under Besættelsen giver han den levende Kaj Munk en folkelig Position og Betydning, som han først fik med sin Død. Skævt og overdrevent som Skriftet er i adskilligt, vilde det kun egne sig for mere sværmeriske Læsere Vesten for Sundet, dersom det ikke var saa værdifuldt ved sin Undersøgelse af det kristelige i Kaj Munks Kamp, navnlig jo i hans Prædikener, i det hele hans virkelighedsnære, realistiske Kristensyn, der fik ham til at give al bigot Kirkelighed den haardeste Omgang, den har faaet siden Kier-

kegaard. At man her og der prøver at balsamere hans Værk i et tykt Lag Salvelse, gaar slet ikke, for hans egen drøje og djærve Form faar det til at sprutte af som Fedt paa Ovnen. Hans kristne Forkyndelse kan ikke som Brudstykker af hans nationale bruges til aandedigt Sværmeri.

Hvad der maaske kan undre en og anden her, er denne og andre Svenskeres — som Nordmænds — Fremhæven af det typisk og inderligt danske ved Kaj Munks Udtryksformer.

For at revidere svenske Overdrivelser af Kaj Munks Stilling som profetisk samlende Skikkelse i hans levende Live, og give en kyndigere Vejledning, udsendte Dr. phil. Alf Henriques sin Kaj Munk-Bog derovre (nu paa Athenæum), et lille Værk, der i fineste Forstand er populært, en udmærket Grundbog ogsaa her. I Pagt med den »Sandhedskærlighed, der var en af Hovedhjørnestenene i Kaj Munks Forfatterskab« stilles hans Fejl usminket op ved Siden af hans Fortrin. Bedst er nu den grundige Gennemgang af de Munkske Dramaer, hvor den sympatisk indfølelse Henriques her og der gør nye, lykkelige Fund, og disse fyldige og vægtige Tolknings, hvor Værk og Digter føres nær sammen, efterlader det Indtryk, at Skuespillene er eventyrlige Billedverdener, hvori hans eget Livsdrama forudgribes, saa han, mens han som stikken Polemiker for fort i sin Diktatorbeundring, i sine Dramaer Gang paa Gang lod Heroen styrte for Gudsaaanden i en svag menneskelig Skikkelse, for den tilsyneladende magtesløse, men ubesejrlige Aand, hvis Redskab han selv blev. Henriques antyder et Kalanusmotiv i Kaj Munks Holdning i de sidste Aar, da han bevidst synes at gaa mod Døden. Kalanus besteg frivilligt Baalet, fordi han havde taget fejl af Heroen Aleksander. For at bøde for sin Fejltagelse og sikre sig sine Landsmænds Tillid og Efterfølgelse i den nationale og kristne Kamp, har Kaj Munk gjort det samme, mener Henriques.

Ogsaa Geismar er i et lille, stærkt grebet Afsnit inde paa samme Tanke i sin Bog »Om Mennesket Kaj Munk« (Nyt Nordisk), den skønneste lille Blomst i hele denne Flora. Geismar har været en af Kaj Munks første Lærere og hans trofaste Støtte paa Digterbanens første besværlige Skridt, men han gik i en moden Alder ikke hen og blev sin geniale Protegés Discipel, hvilket hænder, tværtimod, de to kunde tørne haardt sammen. Geismar kan ogsaa her funkle af Kritik, med Bid og Vid, tit saare uhøjtidelig i sit Mindeskrift, og dog er der netop Hjertelag og ægte Følelse bag den lette Form, der gør den lille Bog menneskeligt rig og fin. Af den næsten mytiske Digterpræsts

Skikkelse træder nu lille Kaj fra Opager frem, og ham bliver han ved at være, næsten til det sidste, for hans »Evighedsalder« var og blev 12 Aar, paastaar Geismar, hvilket ikke skal forstaas som andet og mere end et flygtigt Perspektiv, der forklarer, ikke Munks Format, men Presset og Farten i hans Temperament, i hvert Fald skal man nok ikke opfatte denne »Evighedsalder« for bogstaveligt, da der saa maa være andre som i deres Ungdom er baade 80 og 90 Aar gamle. Men hvor Geismar taler om Kaj Munks sidste tunge Levetid, da han, oprevet af sit Folks Skæbne, forudser, hvad den kræver af ham, er Tonen dybere. En enkel, ærlig, skøn Hyldest.

Endelig Michael Neiiendams »Kaj Munk som Forfatter« (Nyt Nordisk). En stilistisk Studie, Kaj Munks Sprog undersøgt. Meget klogt gaar Holmens litterært kyndige Provst ud fra Prædikenerne, en sikker og nydelig Undersøgelse, som man et Par Dage efter ikke kunde huske noget af.

Martin A. Hansen.

Et nyt Tidsskrift

Menneske og Miljø. 8 Hæfter aarlig Pris 22 Kr. Arnold Busck.

Det nye Aar har bragt os endnu et Tidsskrift. 1. Hæfte af »Menneske og Miljø« foreligger nu, og det fortjener at omtales ogsaa i »Frit Danmark«. Redaktionskomiteen er sammensat af Læger, Psykologer og Jurister fra Finland, Norge, Sverige og Danmark. »Tidsskriftet henvender sig til alle, der ønsker at være fortrolig med vor Tids Viden om praktisk anvendelig Menneskekundskab og især til dem, der har Interesse for og kan udøve Indflydelse paa den Anvendelse og Behandling af Mennesker, der finder Sted i Erhvervs- og i Samfundet som Helhed.« Saaledes indledes Programklæringen, og længere nede hedder det: »Derfor vil Tidsskriftet søge at bringe Økonomiens og Juraens Begreber i Kontakt med Biologiens, Psykologiens og Sociologiens Synspunkter.« I dette første Nummer skriver Prof. H. Helweg om Svangerskabsloven, Prof. Olof Kinberg, Stockholm, om hvorledes de optrædende i Straffesager — Dommeren, Anklageren, Tiltalte o. s. v. — paavirkes af selve deres Stilling i Processen, og Docent Tranekjær-Rasmussen omtaler i sin Artikel den store Betydning, det vil have for Forhindringen af en fremtidig Nazisme, at vore nuværende politiske Forbrydere underkastes en dybtgaaende social-psykologisk, krimnologisk og psykiatrisk Undersøgelse.

Tidsskriftets sidste Sider optages af en udmærket Afdeling Anmeldelser af Bøger og Artikler om Emner, der ligger indenfor Tidsskriftets Omraade.

Kan Standarden fra 1. Nummer holdes, maa man i høj Grad være taknemmelig for, at det har set Dagens Lys.

Karl Teilmann.

NYTAARS BETRAGTNINGER

1945-1946

Ved Aarskiftet 1945/46 er jeg mere overbevist end nogensinde tidligere om, at Kristendommens Sejr er en bydende Nødvendighed.

Men hvad er Kristendom?

Meningerne herom er meget delte, ikke blot blandt Modstandere og Fornægtere, men næsten i lige saa høj Grad blandt Bekendere.

Her menes kort og godt dette:

Kristendommen er: at du skal elske Herren din Gud af hele dit Hjerte, af hele din Sjæl, af al din Evne, og at du skal elske din Næste som dig selv.

Det er umuligt! Maaske, men det maa aldrig lades ude af Sindet som Ideal, jfr. den kendte Udtalelse om »at have Guds Ord som en Kniv i Hjertet«.

I »borgerlige« Kredse erkendes i ret vidt Omfang (bortset fra de saakaldt intellektuelle) Menneskets Utilstrækkelighed, og Læren om Synd og Naade og Forsoning med dertil sig sluttende dogmatisk Tilbehør har vundet en ret vid Udbredelse, men praktisk Kristendom i den ovenfor angivne Forstand, hvordan er det med den?

Hvad lærer vi af Forsoningslæren set i Lyset af Modstandskampen? At saaledes elskede Gud dette vort danske Samfund med Værnemagere, Grosserere og Arbejdsmænd, at han i Tidens Fylde sendte Frihedskæmperne til at lide og dø, for at dette Samfund med al dets Humbug og al dets Forløjethed kunde bestaa. Ved de ædles Offer, ved deres Forsoningsdød er Samfundet retfærdiggjort. Er det det, der er Meningen?

I ikke-borgerlige Kredse (blandt Kommuniste, Socialdemokrater og blandt dem »udenfor«, som ingen regner med), Kredse, for hvis sociale Syn Kristendommen burde være det selvfølgeligste af alt selvfølgeligt, er den nærmest ukendt, og man ønsker ligefrem ikke at have med Forkyndelsen at gøre, som betragtes med mere eller mindre bevidst Mistillid som Forsøg paa at føre de brede Masser bag Lyset ved Godtkøbs Fraser. »Opium for Folket«.

Hvem har Skylden? Baade Kirken og dens Modstandere. Begge er »ved Siden af« i deres Holdning overfor hinanden.

De »borgerligt-kristne« har forset sig paa Specialiteter, særlig »Naadens« Tilgivelse af bl. a. deres egen Besiddelse og Magtudøvelse. Forsoning ikke ved eget, men ved andres Offer.

De »ikke-borgerlige« (gudløse) har lukket sig inde i deres Gudløshed i en tavs men forbitret Forsvarskamp mod noget, de end ikke aner hvad er.

Det er paa Tide, at Statskirkerne ophæves — ogsaa af ren aandelig Velan-

stændighed, jfr. Staternes ukristelige Politikk —, at Forkyndelsen gives fri, og at »Verdensforbundet for frisindet Kristendom« virkeligt lader høre fra med den Vægt, som en Start med 20 Millioner Medlemmer giver. Der tiltrænges — haardt — en Publikation, der vil bære det sande Evangelium, det udogmatiske Evangelium om Kærlighed til Gud og Næsten, ad til de Hundredetusinder, til Millionerne.

Og Radioen? Hvorfor skal den være et lukket Land for disse Tanker? Baptisterne fik Lov at laane den Julemorgen, det er rigtigt. Men hvorfor kan ikke alle Trossamfund, alle politiske Retninger, alle, der har noget paa Hjerte, der overhovedet har med Aand og Sandhed og Frihed og Retfærd at gøre, faa hver deres ugentlige Kvarter? Det er saadan

set vor grundlovgivne Ret (jfr. Grundlovens § 74 og Analogien af § 84). Lad hver Aften paa et egnet Tidspunkt Ordet være frit i Mikrofonen. Vil nogen sige »Fanden gale mig« eller endnu værre Ting eller prædike Børnebegrensning eller Promiscuitet, hvad gør saa det? Tingene og Tankerne eksisterer jo alligevel, selv om de forties. Hvorfor fortsat stikke Hovedet i Busken? Slikt vil regulere sig af sig selv.

Kun de har Haab om at vinde Lytternes Hjerte, der har noget at bringe dem.

Vi maa — kristeligt set — ud af Dødvandet, det pæne, høflige, stille Dødvande og ud i Kampen. Et »Ja« til Kristendom er et »Nej« til Ikke-Kristendom, til Gudløshed og Egoisme, Krig og Brutalitet.

Bent Carlsen,
Sagfører.

BREVE TIL F.D.

»Frit Danmark« og Venstre.

Jeg skal ikke lægge Beslag paa meget af Bladets Plads til et Svar til Hr. Mehl, hvis Mening jeg ikke rigtig forstaar, og hvis Opfattelse af mit lille Indlæg øjensynlig ogsaa har været mangelfuld.

Ung af Aar er jeg vel næppe — jeg er 62 — men jeg haaber, at jeg har bevaret den Sindets Ungdommelighed, som betinger Modtagelighed for nye Tanker og Forstaelse af anderledes tænkende. Det var egentlig blot det, jeg vilde have frem i mit Indlæg. Det var et Hjertesuk over, at det Sammenhold, den Loyalitet, det Frisind, som karakteriserede Frihedsbevægelsen Mænd, ikke havde sat saa dybe Spor, som jeg i min Optimisme havde troet, men at den gamle Mistro, det gamle Nag og de tidligere Tidens Illoyalitet atter skulde blive raadende selv i et saa frisindet Blad som »Frit Danmark«.

Har Kampen været forgæves? Dette Spørgsmaal lyder ofte fra Modstandsbevægelsens Side. Nej, det har den ikke, og det maa den ikke have været. Det første Maal, Danmarks Frigørelse for Undertrykkelse og Vold, er jo dog naaet. Og det andet, den indre Frihed, maa vi ogsaa vedblive at kæmpe for mod al Reaktionen. Udrensning er nødvendig. Det er nødvendigt at fjerne al den Slam og al den Raaddenskab, som i Ly af Undertrykkelsen har gnavet sig ind i vort Folkelegeme. Men saa maa vi ogsaa være færdige med det. Kampen mod Raaddensskaben maa ikke skabe Had og Bitterhed; den maa kun være en nødvendig Desinfektionsproces, der efterlader en sund Folkesjæl, lutret og hærdet gennem Lidelserne. Men vi maa ikke fortabe os i Selvforherligelse eller i Foragt for dem, der havde en anden Mening om Modstandskampen. Nu maa der arbejdes. Nu maa Bestræbelserne gaa ud paa at skabe sunde og gode materielle og aandelige Forhold i Danmark, og her er den før-

ste Betingelse Frisind og Retsind. Frisind, saa vi respekterer hinandens Ret til at tro og tænke, som vi finder det rigtigt, og Retsind, saa vi ikke tillægger vore Modstandere slette Motiver, naar disse ikke er uomtvistelige.

Holger Thomsen,
Sygehuslæge,
Hornslet.

Bidstrup.

Gav Deres Forsidetegning af Galgen som Juletræ berettiget Anledning til Kritik, bør retfærdigvis Deres Bagsidetegning »Cirkus Danmark« (af Bidstrup) fremhæves som noget af det ypperste, man har set af politisk Karikatur. Bravo!

Bent Carlsen,
Sagfører.

Juristerne og Frikorpsfolkene.

Maa jeg som Lægmand faa Lov til at fremkomme med min Betragtning over Juristernes Aktion til Rigsdagen om Straffefrihed for Frikorpsfolk. Er det ikke beskæmmende for Landet? For en Lægmand ser det ud som en meget pedantisk juridisk Opfattelse. Selv om det var lovligt før 1943 at staa i Frikorps (hvad det ikke burde have været), saa maa det være landsforræderisk at staa i Fjendens Korps og kæmpe imod sit Land. Under Besættelsen kunde det ikke forbydes, men enhver Frikorpsmand maatte melde sig ud, da Landet blev besat. Desuden havde og har vi en Forpligtelse over for de Lande, som kæmpede for Danmarks Frihed. Enhver Dansk kan kun se paa en Frikorpsmand som Landsforræder. Juraen burde ikke være en Sten i Vejen for Retfærdighed og Landets Selvhævdelse.

Fru E. Edholm,
Strandvej 94.
Hellerup.

DE NYE BØGER

Spontane Kvinder

Kate Fleron: *Kvinder i Modstandskampen*. Nyt nordisk Forlag. Kr. 6.50.

Kate Flerons Bog om »Kvinder i Modstandskampen« er en journalistisk Bog i bedste Forstand. Det vil her sige, at Forfatteren selv er traadt tilbage for kun at indtage Pladsen som Formidler af andres Indtryk. Hun er deres Talerør og Pen for dem, der vel ikke selv er skrivende, og som i alt Fald aldrig havde kunnet give denne Skildring af deres Arbejde. Beskedenhed vilde have hindret det. Nu er disse Kvinder blevet Objekter for en rutineret Interviewer, der har spurgt saa længe, saa indtrængende og saa godt, at de ligefremme Svar er blevet til nitten Kapitler, hvoraf hver enkelt er Historien om en Skæbne, en Karakter og et Menneske, saadan som Tiden skabte det — i mange Tilfælde sikkert til megen Forundring for de Implicerede, der formodentlig var uvidende om de Kræfter, der boede i dem.

De var ikke smaa. Men de var mangfoldige og lige imponerende, om de fandtes hos en Sygeplejerske, der skjulte jødiske Landsmænd og Sabotører, hos en Arbejderkone, der havde hemmeligt Trykkeri, hos en Student, der kørte rundt med sit Radiostudie, hos en gift Kone, der var Leder af et Modtagerhold, eller hos en Landsretssagførerfrue, der organiserede Strejker.

Der er ingen Grund til for dette Blads Læsere at give en Oversigt over Indholdet af denne Bog, dertil er de for fortrolige med dens Linie, og Detaillerne bør man lære at kende ved egen Læsning. Den er ikke kedelig, særlig ikke nu bagefter, hvor man har Raad til at smile til meget, der for saa kort Tid siden fremkaldte lammende Rædsel. Men der er Grund til at fæstne sig ved Uforfærdetheden og Villigheden til at gaa ind i en Kamp med frygtelig Risiko og til at se paa det, disse Kvinder havde fælles — deres Spontanitet. Kate Fleron udtrykker det i et Forord saaledes: »Den levende Harmen, som man i Begyndelsen mødte langt hyppigere hos Kvinder end hos Mænd, blev en Vækker og et Incitament«. Hun taler ogsaa om »den saakaldte Fornufts mørke Labyrinter«, hvori Mændene ofte fortabte sig, og hun rører her ved noget afgørende, der peger ud over Bogens deskriptive Opgave. Der findes en vis Form for steril Forstand, der udmærker sig ved slet intet at forstaa; den spillede en væsentlig Rolle, og ikke blot i dette Land, under Nazismens Fremvækst, fordi den med Overlegen-

hed tog Afstand fra en Modstand, der havde sit Udspring i moralske Synspunkter. Men »Moralisterne« oplevede den sene Tilfredsstillelse en Dag at opdage, at de pludselig var Realpolitikere.

Saa langt gik Tankerne dog nok sjældent, mens Kampen stod. Den var umiddelbar og udløstes hos den enkelte paa helt forskellige Stikord. I Kate Flerons Bog finder man Enkeltskæbnerne genfortalt med fængslende Oprigtighed og en Intensitet, der river med, saa selv de, der er sløvede under det forløbne Efteraars Bombardement af Modstandsbøger, vil bevæges ved Mødet med disse tapre Kvinder, nogle faa Exponenter for Hundreders Indsats.

Kate Fleron har i sin Bog saa mange Eksempler paa Opfindsomhed under den ulige Kamp, at Tilføjelser kan synes overflødige, men en enkelt kan forekomme symptomatisk: En overordentlig besindig, ikke længere ung Frue fik en Aften af sin Logerende lagt et Par nys afhentede Maskinpistoler i sit Skød, de maatte gemmes for Natten hos denne intetanende Dame. De blev anbragt paa Krogen uden for Køkkenvinduet, gemt i en Vildtpose, der først efter Kapitulationen fik sit normale Indhold af Harer igen.

Naar agtværdige Enkefruer, der aldrig har drømt om en Maskinpistol, er naaet saa vidt, kan en Okkupationsmagt vist regne med at have tabt sit Spil.

Kate Flerons Bog er Forklaringen paa, — en blandt mange —, hvordan et Herrefolks Fundament blev omdannet til en Si. *Merete Bonnesen.*

„Et andet Tyskland“?

Gollancz: *Buchenwald i ny Belysning*. Kr. 1.50.

Vansittart og Gollancz er ikke venner. Vansittarts hovedtese er jo den, at krigen 1914—18 ikke var kejserens krig, men det tyske folks, lige saa lidt som krigen 1939—45 var nazismens krig, men derimod ligeledes det tyske folks, og man må medgi, at han udvikler dette meget overbevisende på 315 side i sin bog: *Mitt livs lærdomar* (Bonniens). Herunder nævner han ogsaa og uden videre entusiasme Victor Gollancz, hvis bog: *Buchenwald i ny Belysning* er udsendt av Ringen i Serien: Ringens Informationskrifter paa Carit Andersens Forlag (48 sider).

Gollancz er den kendte forlægger, en jødisk engelskmand. Han forsøger godtgøre, at der var en betydelig modstand i Tyskland, hvilket Vansittart nægter. Gollancz fremhæver navnlig,

at koncentrationslejrene er oprettet allerede i 1933 og først blev brugt til udlændinge i 1939, og at de i mellemtiden blev anvendt ikke alene mod jøderne, men ogsaa overfor modstandsrørelser. Selve koncentrationslejrenes existens beviser saaledes — ifølge Gollancz — at:

— »Det er ikke sandt, at alle tyskere er skyldige. Tværtimod! Hundredtusinder af dem har lidt og er døde for frihedens og menneskelighedens store sag, som ogsaa er vår. Og jeg hævder, at det er den skammeligste synd at omdigte selve beviset for deres lidelser til bevis for deres skyld.« —

Saaledes står påstand mod påstand. Ifølge Gollancz *landtes* virkelig »det andet Tyskland«, hvis existens er blevet nægtet av de dumme og de ond-sindede«. Dette er en meget lidt tilsløret hentydning til Vansittart, som ideelt advarer imod troen på dette andet Tyskland.

Hvad skal man nu tro? Mon man ikke må gi Vansittart ret i, at der i hvert fald ikke kan knyttes politiske håb til dette andet Tyskland. Erfaringen synes at vise det. Men selvfølgelig har der været retfærdige, blot har de været for få. Gribende synes det mig under alle omstændigheder at se denne moderne hebræer fremdrage Abrahams forbøn for Sodoma og påpege, hvorledes jøderne allerede da tog afstand fra kollektiv straf, et standpunkt, som Tyskland så mange tusinde år efter end ikke er nået frem til endnu. Iøvrigt påstår Gollancz, at denne »forestilling om en kollektiv skyld stammer fra Hegel og er et tilbagefald til det før-kristelige barbari.« De store tyske filosoffer er jo i nogen grad i salveten; de unddrager sig læsning og dermed kritik på grund af kedsomhed og dårlig stil, man er derfor taknemmelig, når en iøvrigt troværdig rejsende medbringer nogle let håndterlige souvenirs fra djunglen. Meget ofte viser det sig da, at den megen visdom kun tjener til at motivere rent primitive, andetsteds længst forladte samlivsformer, saaledes mandssamfundet (Jomsborg), nægtelse av *individet* som ener i samfundet, *hævn-straf*, gidselmord, kollektiv-straf m. v. — Gollancz vil, at tyskerne ikke skal smitte hele verden med dette siste; deri gør han ret og viser, at jøden stadig er et salt i verdenshusholdningen.

Sven Clausen.

Er De Abonnent? Undgaa Standsning i FRIT DANMARK — husk at betale Abonnementet.

Er De Løssalgskøber? Vær sikker paa at faa Bladet hver Uge — tegn Abonnement fra Kvartalets Begyndelse. Pris pr. Kvartal Kr. 3,30.

UDENRIGS-KRONIK

De halvtredie Store.

Det meddeles fra London, at de engelske Ministre ved et Kabinetssmøde besluttede at ændre det nuværende Grundlag for Storbritanniens Udenrigspolitik, der hviler paa Samarbejdet mellem de tre Store. I Fremtiden, hedder det, vil England i højere Grad søge Kontakt med ligesindede Stater i Vesteuropa for at foretræde deres Synspunkter ved Inderkredsens Konferencebord og dermed styrke sin egen Stilling. Nu maa denne Meddelelse naturligvis tages med en vist Forbehold, da Kabinetssmøder som bekendt er hemmelige, men Telegrammet falder godt i Traad med den Utilfredshed, som adskillige indflydelsesrige engelske Blade og Tidsskrifter har lagt for Dagen efter Moskva-Konferencen.

Tanken er for saa vidt ikke ny, som den kan føres tilbage til den Debat om en Vestpakt, der foregik i Krigens sidste Maaneder og siden med visse Mellemrum er blevet genoptaget. Den har blot faaet en frisk Aktualitet nu, hvor De forenede Nationer holder Møde i London. Desuden aabenbarede Moskva-Communiquéet tydeligt, at Bevin havde haft lidt svært ved at hævde sig i Samværet med sin russiske og amerikanske Kollega. Medens Englands Balkanpolitik synes at have lidt et endeligt Sammenbrud under Konferencen, og det persiske og tyrkiske Spørgsmaal ikke saa meget som blev nævnt i Communiquéet, slækkede hverken U. S. A. eller Sovjetunionen i tilsvarende Grad paa deres Interesser. For første Gang har Storbritannien faaet et konkret Bevis for, at det staar et Trin lavere paa Rangstigen end de to nye Verdensmagter, hvilket øjensynligt har givet det en daarlig Smag i Munden.

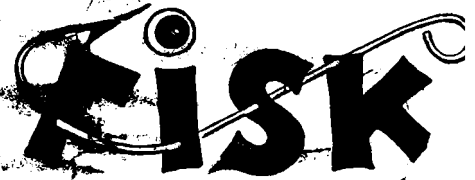
Dette kommer klarest til Orde i en anonym Artikel i »Observer«, hvor »a political student« giver Luft for en Række bitre Betragtninger. Han opstiller det Problem, hvorledes England, denne lille Ø, kan gennemtvinge sine Synspunkter overfor de uhyre, sammenhængende Landblokke, som Rusland og Amerika udgør. Ganske vist er der det britiske Imperium, men i denne Forbindelse vejer dette ikke tungere i

Vægtskålen end U. S. A.'s altovervejende Indflydelse i Sydamerika eller Ruslands i Østeuropa. Der tiltrænges noget andet og mere, hvis Storbritannien skal kunne gøre sin Stemme hørt under de internationale Raadslagninger. Det er derfor bydende nødvendigt, at man tager den politiske Foring i Betragtning, hvilket turde være saa meget mere, som denne Del af Verden, der tidligere var saa mægtig, nu praktisk talt er berøvet enhver Indflydelse i Udenrigspolitikken, og der gerne vil gribe en Lejlighed til at udøve den paa ny. Artiklens Forfatter hævder, at Churchill og Eden begik en afgørende Fejlt i 1943, da de indledte Samarbejdet med de to øvrige Stormagter udenom Frankrig og andre europæiske Lande — en Paastand som synes vel dristig naar man betænker, at Europa dengang for Størstedelen bestod af Lande uden Regeringer og af Regeringer uden Lande.

Der er ingen Tvivl om, at man i ledende Kredse i Frankrig stærkt støtter denne Tankegang. Verdenstriumviratet har aldrig været populært i Paris. I Amerika, hvor man føler sig sikker paa at kunne hævde sig baade paa Tremandshaand og i et større Selskab, stiller man sig ret indifferent, men støtter nærmest det engelske Synspunkt. Og saa for de smaa Lande i Europa maa en saadan Politik forekomme fristende — saa meget mere, som det er vanskeligt at se, at De forenede Nationers Organisation kan faa nogen synderlig Eksistensberettigelse, hvis alle de vigtigste Afgørelser skal træffes udenom den. Det sidste har man allerede set et tydeligt Eksempel paa, da Tyrkiet og Persien, efter Henstilling fra Amerika og England, har trukket deres Beslutning tilbage om at fremføre deres Kontrovers med Rusland for Delegeretforsamlingen. Men saalænge Russerne modsætter sig, at de afgørende Drøftelser foregaar i en større Kreds, er det naturligvis umuligt for Smaastaterne at bryde ind i Tabernaklet, hvor de tre Ypperstepræster raader. Og naar alt kommer til alt vil vor egen Indflydelse paa Verdenspolitiken næppe forøges synderligt ved, at Antallet af bestemmende Magter udvides med nogle faa Medlemmer.

11. Januar 1946.

Ull Ekman.

Tobacco-road.

Berlingske Tidendes udsendte Medarbejder til de Forenede Stater, har glædet Bladets Læsere med følgende Storreportage

»John Lewis vender sig mod Cigarkassen tager to i Lommen og hiver een ud af Cellofanhylstret, saa skærer han den omhyggeligt, hvorefter han putter det halve i Munden og tygger grundigt paa den. Et Par Øjeblikke senere beder han om en Tændstik, fire Mand springer til, Lewis faar Ild paa den mægtige Churchill-Cigar, som mellem hans Kæber er skrumpet ind til en lille Punch, han tager fire, fem dybe Sug, saa lader han Cigaren dø ud alt imedens han metodisk gennemtygger den, og da 55 Procent af den er blevet fladbidt, lægger han den fra sig i Askebægeret, dette Kunststykke præsterer han 3 Gange under vor Samtale paa halvanden Time, samtidig med, at han giver os ...«

De offervillige.

Cementlarsen, Styhr og endnu fler — deres Fortid er nok noget blandet, men Ret skal jo være Ret, og man ser deres Danskhed deri blandt andet, at de en halv Million eller mer har ofret paa Fædrelandet.

Her er de igen —

Ovenstaaende velkendte Tegning har Peter Plys venligst laant os. Billedets Personer er Minister Yde (ved Bordet) og Minister Svenningsen, tidligere Direktør i Udenrigsministeriet. Han siger: Jamen, hvor kunde du ogsaa tro, at den Kaufmann i Hamborg var den samme som ham i Washington.